

punktene og gjør det letter og identifisere grensa. Et viktig hensyn her er jo også at brukerne av sjøen, på en relativt enkel og sikker måte skal kunne vite hvilken side av grensa de er på.

1.10 FJÆRE SJØ - FLO SJØ

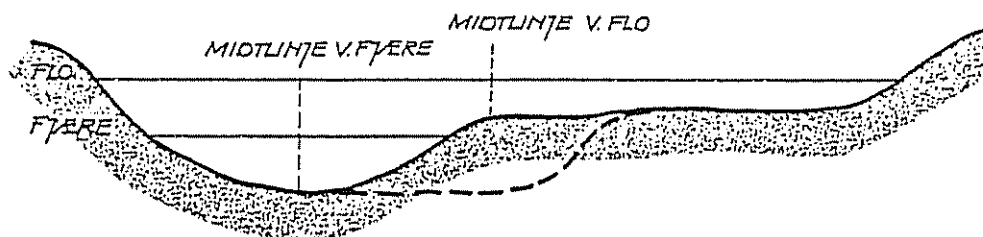
Skal en ved trekking av grenser, enten det er etter midtlinje-prinsippet eller det geometriske prinsipp, ta utgangspunkt i strandlinja ved fjøre sjø eller ved flo sjø? Dette er et spørsmål som må avklares da det i mange tilfelle kan ha stor betydning. Spesielt vil det kunne gjøre utslag der den ene sida av fjordbotnen er mer langgrunn enn den andre.

Dersom en tenker seg en situasjon som vist på figur 28, der den ene sida ved fjøre sjø ligg tørr lenger ut enn til ei midtlinje trekt etter strandlinja ved flo sjø, vil ei trekking etter flo-målet virke urimelig, da eiendom B bare når ut til sjøen ved flo sjø. Tar en imidlertid utgangspunkt i fjære sjø, vil B få tillagt en uforholdsmessig stor del av det totale fjærområdet. Legger en den stiplede sjøgrunnsprofilen til grunn, er det vel ikke tvil om at midtlinja ved flo sjø er mest hensiktsmessig.

Tenker en seg ei bukt der et stort område er tørrlagt ved fjære sjø, kan en tenke seg denne fjærebotten delt etter § 4-prinsippet. I så fall må en ta utgangspunkt i strandlinja ved flo sjø.

Ser en spørsmålet ut fra et økologisk synspunkt er det rimelig å si at området mellom høyvann og lavvann er en del av sjøbotnen og at grensa mellom land og sjø derfor går ved høyvannslinja eller i flomålet. For det første består vegetasjonen av sjøplanter og for det andre blir området oversvømt to ganger i døgnet.

Vurderer en området ut fra en utnyttings-synsvinkel må en vel si at det lar seg utnytte minst like lett fra land som fra sjø, i alle fall når det gjelder høsting av ulike ressurser på og i grunnen. Slik sett kan en muligens si at det kan sees på som en del av land.

Figur 28. Trekking av midtlinjje ved flo sjø og ved fjære sjø.

Når det etter vassdragsloven skal deles etter § 4, skal en måle ved lav vannstand. Dette er imidlertid ikke praktisert når regelen blir anvendt analogt i sjø. I Damsgaardsaka (Rt. 1878 s. 782) sies det uten noen nærmere begrunnelse: "Men man maa ... se hen til eiendommenes strandlinje ikke ved lavvann, men saaledes som den viser seg naar vandet ikke er utfaldet ved ebbe". Om dette skal tolkes som flo, er usikkert, men senere rettspraksis har holdt seg til flo sjø som utgangspunkt ved bruk av § 4-prinsippet. (se f.eks. Rt. 1964 s. 82-83). I saka om grensa mellom Nesøya og Kalvøya (Rt. 1894 s. 168) kommer retten til at grensa skal trekkes etter § 4-prinsippet, men mener at alminnelig vannstand skal være utgangspunktet uten at dette blir utdypet. Dette kan nok komme av at tidevannsforskjellen i indre Oslofjord er så liten (20 cm) at valget mellom ulike vannstands nivåer ikke hadde nevneverdig betydning. I høyesterettsaka i Lademofjæra (Rt 1908/285) blir altså høyvann lagt til grunn og retten sier m.a.: "... der er naturlig begrundet deri, at Havstranden er overskyllet to Gange daglig, ikke blot uregelmæssig og kortere Tid af Aaret." Det er vel rimelig å tro at grunnen til at rettspraksis har lagt seg på flomålet som utgangspunkt for grensetrekking etter det geometriske prinsipp er å finne i de ovenfor nevnte momenter.

Ulike vannstandslinjer er aktuelle i flere sammenhenger. Jeg vil her kort nevne noen.

I de tilfeller der den generelle eiendomsrett til sjøgrunn er fastsatt til å gå ved to meters dyp skal det måles i forhold til fjære sjø (Austenå, 1983, s. 11).

I grensekonvensjonen mellom Norge og Finland i 1928 er det sagt: "Maalt fra nærmeste av havet ikke til stadighet overskyllede punkt". Dette vil vel i praksis si at en skal måle i høve til fjære sjø; fra det punkt som ikke konstant ligger under vann.

Strandplanlovens § 3. Her er det nedlagt et generelt forbud mot bygging o.l. i en 100 m bred sone langs sjøen. Dette beltet skal måles fra strandlinja ved alminnelig høyvann.

Sild- og brislingfiskeloven § 10. Dersom en fjord eller våg overspenes med landstengnot, har den som har satt nota eneretten til fiske i det avstengte området, dersom avstanden fra nota og inn til det innerste punkt i vågen eller fjorden hvor vanndybden er to meter ved alminnelig lavvann er mindre enn 300 meter.

Lov om laksefiske og innlandsfiske inneholder en rekke bestemmelser der flo/fjære-begrepet er brukt. § 41 inneholder en regel om at det kan kreves skjønn for å få fastsatt bredden på en fjord eller et sund. Det skal da måles på vanlig fjære sjø midtsommers.

Retten til laksefiske er knyttet til grunneiendomsretten. Det er også knyttet slik rett til øyer, holmer og skjær som stikker opp over havflaten ved vanlig flo sjø (§ 44).

Viltlovens § 32 avgrensner grunneierens jaktrett mot sjøen og sier at denne retten går så langt landet ligger tørt. Her er det altså ikke vist til noen bestemt vannstandlinje. Grunneierens og allmenhetens rett til jakt utvider og innskrenker seg altså i takt med tidevannet (Christensen, 1967 s. 127). Det er også knyttet jaktrett til øyer, holmer og skjær som ikke er overskyllt ved alminnelig høyvann.

Grunnlinja som avgrensner de såkalte indre farvann og som er utgangspunktet for ulike soner langs kysten vår (tollsone osv.) er bestemt å gå mellom de ytterste holmer og skjær, målt ved vanlig fjære sjø. Dette er fastslått i Geneve-konvensjonens art. 3.

Dette er eksempler på lovregler og internasjonale avtaler der ulike vannstandslinjer avgrensner rettigheter eller er utgangspunkt for utmåling av slike grenser. Selv om dette kanskje er et spinkelt grunnlag å trekke slutninger på, kan det se ut som at når det er snakk om

forhold eller retter som er landrelatert, er det flo sjø som blir lagt til grunn. Er det forhold eller retter som er sjørelatert blir fjære sjø som regel lagt til grunn.

1.11 SAMMENDRAG

I motsetning til det regelverk vi har for grensetrekking i ferskvann, har vi ingen direkte lovregler for hvordan grenser mellom eiendommer i sjø skal trekkes. Likefullt har dette selvsagt blitt gjort, og ulike måter eller prinsipper har vært brukt. Jeg har i dette kapitlet forsøkt å beskrive både kjente og mer ukjente prinsipper og vurdert disse ut fra en praktisk synsvinkel eller ut fra en tjenlighetsbetrakning og ut fra den rettspraksis som foreligger.

En rettlinjet forlengelse av grensene på land er et svært vanlig prinsipp som er både enkelt og presist. Det kan imidlertid være medføre en del uheldige konsekvenser i grunne og trange bukter o.l. og i de tilfeller grensa på land kommer på skrå ned til strandlinja.

Der ei elv som er grense mellom to eiendommer renner utover fjæra og i sjøen, skal djupålen være grense også utover fjæra dersom det er et fast og markert elveleie. Dette er fastslått gjennom rettspraksis og vil med andre ord si at vassdragslovens regler skal gjelde i en slik situasjon.

Rettvinkelmetoden er etter min mening en delvis, både i rettsteori og rettspraksis, misforstått, forenklet utgave av det geometriske prinsipp. Selv om det har vært en del brukt, i mange tilfelle på en heldig måte, har det med god grunn ikke fått noe vesentlig tilslutning fra rettsteoretikere eller rettspraksis som et generelt anvendbart prinsipp.

Vinkelhalvering er en annen metode for å trekke ei grense normalt på ei strandlinje. Så vidt jeg vet har ikke metoden vært brukt i Norge, men er kjent fra USA.

Senterpunkt-prinsippet er særlig egnet i bukter og fjordbotner som har en mer eller mindre regelmessig rundaktig form. Dette prinsippet har